

formam electionis, vel personas eligentium, vel electi propositis vel proponendis, & eorum facienda probatione repellat: probationem tamen factam super his per aduersarii confessionem *b*, vel alias legitime non infirmat.

CAP. V.

Sine speciali licentia Papa nullus providere potest Ecclesie cathedrali Clero carenti, & populo Christiano. Religiosus per Prælatum licentiarum non debet, ut tali provisioni consentiat: consentiens, etiam si fuerit consecratus, priori Prælato subiacet: nec in Episcopum recipitur, nec ad aliquem honorem promovetur: quæ contra sent, irrita decernit. Jo. Andr.

Idem.

IN plerisque Ecclesiis nedum (quod dolentes referimus) præsidio facultatum privatis, sed & Clero carentibus, & populo Christiano, multos frequenter & religiosos præsertim, improvida superiorum provisio ad Pontificatus assumit honorem, qui nec (ut expediret) prodesse, nec præesse (ut deceret) valentes, instabilitate vagationis & mendicitatis opprobrio serenitatem Pontificalis obnubilant dignitatis. Volentes igitur contra temeritatem tam faciendum, quam ut frequentius recipiantur provisiones huiusmodi providere: de consilio fratrum nostrorum statumus, ut nullus de cætero, quantacunque dignitate præpollens (nisi speciali super hoc auctoritate sedis Apostolicæ fulciatur) de pastore provideat cathedrali Ecclesie sibi qualitercunque subiecta, quæ Clero careat, & subditis Christianis: nullusque religiosus a suo unquam, quod provisioni tali consentiat, licentietur Prælato. Quod si licentiatum etiam huiusmodi provisioni consenserit, & in Episcopum se fecerit, aut permiserit consecrari, in Episcopali nullatenus recipiatur honore. Sed in tantæ ambitionis penam sub religionis, aut monasterii sui Prælato semper sic degat humilis, jaceatque prostratus, quod nullus eidem in religione sua, vel extra, ad gradum honoris, vel administrationis cujuslibet sit ascensus. Nos enim quicquid contra præmissa, vel aliquod præmissorum contigerit attentari, irritum esse decernimus & inane, contraria quacunque consuetudine non obstante. Sane circa præfatas Ecclesias præmissa sic specialiter providenda decernimus, quod circa provisionem quarumlibet aliarum, facultatem superiorum nec coarctare intendimus, nec ultra juris communis limites ampliare.

CAP. VI.

Capitulum: Quorundam, quoad discordiam, & minoritatem numeri, intelligitur quoad voces facti, non secundum juris fictionem. h. d. Joan. Andr.

Idem.

QUOD circa religiosorum electiones super discordia, & minoritate numeri Bonifaciana constitutione cavetur, de discordia & numeri minoritate, quæ in facto, non in fictione, vel juris effectu consistunt, debere intelligi declaramus.

CAP. VII.

Emolumentum ex jurisdictione, sigillo curie, vel alias pertinens ad Prælaturam cathedralis Ecclesie, vel collegiate, ea vacante, non obstante consuetudine (deductis expensis) referendum est successoribus: nisi tunc certa dignitati competat jurisdictione cum ipsius emolumento. Joan. Andr.

^a Not. hic. confessionem in iudicio nullo factam valere. Idem dixit Innoc. c. fin. de resist. spol. Panor. Font. ^b In quacunque parte liti opponatur secundum Imol. Sed. Franc. dicit, hanc exceptionem dilatoriam: & ideo quia in istis spiritualibus non contestatur lis, Clem. sepe. opponenda, antequam procedatur ad illa, quæ alias sunt post litem contest. per gl. & quæ ibi dicit. sap. 1. sup. eod. tit. l. 6. Font.

Idem.

STATUTUM super bonis a Prælatibus cathedralium regularium, & collegiarum Ecclesiarum dimissis, aut obvenientibus tempore vacationis earum, futuris successoribus fideliter reservandis editum, locum declaramus habere in omni emolumento, quod provenit ex jurisdictione, & sigillo curie Ecclesiasticæ, vel secularis, aut alias undecunque, quod ad prælatos (Ecclesiis non vacantibus) pertineret, consuetudine qualibet contraria non obstante: ita tamen quod in istis & similibus rationabiles deducantur expensæ. Cæterum ad singulares personas, ad quas ratione dignitatum, quas obtinent, jurisdictione cum eius emolumento devolvitur, sede vacante, de consuetudine, privilegio, vel jure alio speciali, nolumus præsentem constitutionem extendi.

CAP. VIII.

Concessio licentiæ generalis Religioso de consentiendo electioni factæ, vel fende, non valet. Joan. de Imol.

Idem.

CUM concessa Religioso a superiore suo licentia, ut electioni, vel provisioni (si quam de ipso contigerit fieri) suam dare possit assensum, ambitionis vitio viam paret, nullius eam existere volumus firmitatis.

TITULUS IV.
DE RENUNCIATIONE.

CAP. UN.

Renunciatio dignitatis, vel beneficii facta per procuratorem ab hoc constitutum, tenet: licet prius procurator fuerit revocatus, ipso tamen & superiore, cui fiebat cessio, ignorante: nisi per malitiam ipsorum, vel aliorum revocatio ipsi fuerit occultata. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

[an. 1312.]

CUM a illusio, & variatio in personis Ecclesiasticis maxime sint vitandæ, præfata constitutione sancimus, ut si quis ad cedendum Pontificali, aut alii cuiuslibet dignitati *b*, vel beneficio procuratorem sponte ac libere constituerit, & ipsum ignorantem postmodum duxerit quomodolibet revocandum: teneat cessio facta per eum, antequam ad ipsius, vel illius (in cuius manibus cessio fuerat faciendâ) notitiam revocatio huiusmodi sit deducta. Nisi forte per ipsos, aut alios malitiose factum fuerit, quo minus ad eos, vel eorum alterum ante cessionem potuerit revocatio pervenisse.

TITULUS V.
DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA
PRÆLATORUM.

CAP. UN.

Si Prælati regulares non conservent intra sex menses prioratus, administrationes, & Ecclesias vacantes, quæ non sunt de mensa, sed solent speciales [licet obedientiarior] rectores habere: Diocesani auctoritate sua vel Apostolica, si sint exempta, conservent illa personis, quibus per Prælatos fuerant conservenda. Nec permittunt illa applicari mensis Prælatorum, vel pensionibus gravari. Declarantur etiam decret. de offic. ordin. præfati. & de præbend. cum singula, in talibus prioratibus & Ecclesiis locum habere. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

Quia regulares Prælati prioratus, Ecclesias, administrationes, aut quævis alia beneficia, ad eorum dispositionem spectantia, cum vacant, interdum committere

^a Vide Fel. in c. ex parte decani. ext. de rescript. ^b Sub ista voce dicit Cardin. per hunc text. non comprehendit Episcopatum. Fel. in rubr. de major. & obed. in coll. 6. Font.

mittere negligunt, vel conferre intra tempus in Lateranensæ Concilio constitutum: diocesani locorum in non exemptis, sua, in exemptis vero Apostolica auctoritate negligentiam super hoc suppleant eorundem. Prioratus, Ecclesias, administrationes, & beneficia huiusmodi, illa *b* videlicet, quæ consueverunt per seculares Clericos gubernari, secularibus Clericis: alia *c* vero, quæ Religiosis duntaxat committi sunt solita, vel conferri, Religiosis monasteriorum, quorum Prælati huiusmodi negligentes fuerint, conferendo. Eadem quoque auctoritate diocesani suffulti nullo modo permittant, quod iidem Prælati prioratus, Ecclesias, administrationes, aut beneficia huiusmodi applicent mensis suis, pensionesve novas eis imponant, aut veteres augeant, sive quod ipsis de novo imposita, sive aucta solvantur. Præmissa vero de prioratibus, Ecclesiis, administrationibus, & beneficiis intelligimus, quæ non sunt de mensa Prælatorum ipsorum, sed speciales Priores, administratores seu rectores consueverunt habere: licet Priores, seu administratores huiusmodi libere possint ad claustrum (cum oportuerit) revocari. In quibus etiam constitutionem Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, bona beneficiorum vacantium occupari a Prælatibus, vel aliis prohibentem, ac nihilominus in prioratibus huiusmodi, & Ecclesiis illud Bonifacii ejusdem statutum, quod Religiosum quemcunque pluribus præesse prohibet prioratibus, aut Ecclesiis curam animarum habentibus (etiam si cura ipsa non per eum, sed per alium habeat exerceri) locum sibi censuimus vendicare: licet etiam eisdem prioratibus cura non imminet supradicta.

TITULUS VI.
DE ÆTATE ET QUALITATE, ET ORDINE
PRÆFICIENDORUM.

CAP. I.

Diocesani servare debent, & a suis subditis servari facere jura, loquentia de qualitate personarum præficiendarum Ecclesiarum. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

[an. 1312.]

CUM d Ecclesiæ, quibus præficiuntur personæ minus idoneæ scientia, moribus vel ætate, gravia propter hoc [ut docet experientia] nonnunquam perferant in spiritualibus & temporalibus detrimenta: nos volentes per locorum diocesanos, quibus ratione officii hoc competit, præcipue super hoc diligentius præcaveri: eis districte injungimus, ut ipsi statuta canonica, quæ super præficiendis personis in huiusmodi Ecclesiis hætenus emanarunt, diligentius per seipsos observent, & faciant a suis subditis inviolabiliter observari, si divinam offensam, & sedis Apostolicæ debitam vitare voluerint ultionem.

CAP. II.

In capitulo cathedralis Ecclesie, vel collegiate vocem non habet, qui non est Subdiaconus. Habens beneficium, cui annexus est ordo, post annum, nisi prius [impedimento cessante] promoveatur ad illum, in Capitulo vocem non habet, donec fuerit ordinatus, & interim perdit distributionem dimidiam. Joan. Andr.

Idem.

UT e ii, qui divinis in cathedralibus, vel collegiatis secularibus, vel regularibus Ecclesiis sunt mancipati

^a Id est Conc. Lat. sub Alex. III. c. 8. ^b Vid. Conc. Trid. sess. 24. de refor. c. 6. ^c al. ita: illa vero, &c. ^d Vid. Concil. Trid. sess. 24. de refor. c. 12. ^e Vid. Conc. Trid. sess. 7. de reform. cap. 12. & sess. 24. de refor. c. 12.

officiis, vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros ordines propensius inducantur: statumus, ut nullus de cætero in huiusmodi Ecclesiis vocem in Capitulo habeat [etiam si hoc sibi ab aliis libere concedatur] nisi saltem in Subdiaconatus ordine fuerit constitutus. Illi vero, qui dignitates, personatus, officia, vel præbendas, quibus certi ordines sunt annexi, pacifice nunc obtinent in eisdem Ecclesiis, vel obtinuerint in futurum, nisi [justo impedimento cessante] ad huiusmodi ordines se promoveri fecerint intra annum, extunc donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in Capitulo habeant eorundem. Ipsisque distributionum, quæ dantur his, qui certis horis interfunt, pars dimidia subtrahatur, non obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis: penes alios, quæ contra tales promoveri ad ordines recusantes statuuntur in jure, nihilominus in suo robore permanentur.

CAP. III.

In XVIII. anno ad Subdiaconatum: in XX. ad Diaconatum: in XXV. ad Presbyteratum potest quis libere promoveri. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Generalem Ecclesiæ observantiam volentes antiquis iuribus in hac parte præferri, decernimus, ut [alio non obstante impedimento canonico] possit quis libere in decimo octavo ad Subdiaconatum, in vigesimo ad Diaconatum, & in vigesimo quinto ætatis suæ anno, ad Presbyteratum ordines promoveri.

TITULUS VII.

DE OFFICII VICARII.

CAP. UN.

Jura loquentia de Ecclesiis curatis, locum habent, quoad vicaria, in Vicariis perpetuis Ecclesiarum parochialium. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

QUæ de Ecclesiis curam animarum habentibus per receptionem aliarum similium amittendis, ac de ipsarum rectoribus promovendis ad sacerdotium, & de eorum ætate a jure statuta noscuntur, in perpetuis *b* Ecclesiarum parochialium Vicariis, & assumptis ad eas, volumus observari.

TITULUS VIII.
DE OFFICIO, ET POTESTATE JUDICIS
DELEGATI.

CAP. UN.

Judex ad receptionem testium in civili, & executor ad providendum certæ personæ, cognitione præmissa, a Papa deputati, licite subdelegant.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

Judices super receptione testium in causa civili, necnon executores ad providendum aliquibus, si per inquisitionem solertem eos esse vitæ laudabiles, & conversationis honestæ repererint, a sede Apostolica deputati, aliis possint committere licite vices suas.

TITU.

^a Diſtio, impedimento, deest in antiquioribus exemplaribus. ^b De vicariis perpetuis, vide multa per Felinum in cap. G. perpetuas. extr. de fid. instrum.

TITULUS IX. DE OFFICIO JUDICIS ORDINARI.

CAP. I.

Episcopi ita debent corrigere Clericorum excessus, quod metu poena ipsi arceantur, & alii pertimescant. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi. (an. 1312.)

Uticalis ordinis a impunitatem excessuum obtinere sperantes, nonnulla multoties committunt enormia, per qua nimirum diffamatur Ecclesia, & scandala gravia in populo generantur, potissime cum talia per Episcopos, ad quos horum spectat correctio, deferantur ut plurimum incorrecta, propensius compescantur: eisdem Episcopis districte injungimus b, quatenus sic circa correctionem Clericorum hujusmodi vigilanter intendant, & diligenter sui officii debitum exequantur, quod & iidem Clerici metu poenae a suis arceantur insolentis c, & aliorum exemplo perterriti proflire ad similia merito pertimescant.

CAP. II.

Valet collatio beneficii facta a collatore quolibet citra Legatum Apostolicum, non facta mentione de beneficio, quod prius habebat is, cui fit. h. d. Joan. Andr.

Idem.

Et si ab Apostolicae sedis Legato de beneficio facta collatio beneficium aliud obtinenti, non valeat, nisi de illo, quod obtinet, facta fuerit mentio specialis: in aliis tamen quibuslibet collationem beneficiorum habentibus, hoc nolumus observari.

TITULUS X. DE PROCURATORIBUS. CAP. I.

Qui sciens sine protestatione recipit instrumentum, vel literas suae procuratoris, quibus constituens pro ipso cavebat, super inclusis in procuratorio dominum defendere cogitur. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

Instrumento, vel literis, quibus te aliquis in causis suis procuratorem constituens pro te debito modo cavet, simpliciter [nulla facta protestatione] a te scienter receptis, non potes postea recusare defensionem illius: imo cogi poteris ipsum defendere in omnibus causis, & negotiis, ad quae praedicta instrumenta seu literae se extendunt: cum per haec ad omnia tuum praestitisse videaris assensum.

CAP. II.

Procurator habens mandatum jurandi, & omnia faciendi, quae requirunt speciale mandatum, contra electum vel provisum opponere non potest crimina, vel defectus. Joan. Andr.

a Distio, ordinis, deest in antiquiorib. exemplaribus. b Si negligant, peccant mortaliter. c. distin. c. denique. Aufse. Fontanus. c Ob istam causam puniuntur rei in ipso loco delicti. Salic. in aut. si vero. C. de adulter. Font.

FINIS LIBRI PRIMI.

Idem.

Non potest procurator ad agendum, vel defendendum a, jurandumque de calumnia, & veritate dicenda, & generaliter ad omnia alia, quae speciale mandatum exigunt, constitutus (nisi aliud super hoc in mandatis habeat) opponere in personam electi, seu ejus, cui est provisio faciendi vel facta, crimina b, vel defectus c, cum sub generalitate tali graviora non veniant, vel majora, quam in ipso procuratorio sint expressa.

CAP. II.

Religiosus etiam pro conreligioso, nisi pro consorte ejusdem litoris, non potest procurator constitui sine licentia superioris, nec etiam alium constituere, nec substituere: licet hoc habeat in mandatis. Joan. Andr.

Idem.

Religiosus procurator, etsi per per alium religiosum sui vel alterius monasterii fuerit constitutus, sicut non potest sine sui superioris licentia procuratoris c officium suscipere, nisi pro suo in eadem lite consorte: ita non potest alium procuratorem constituere seu substituere, etiam si per constituentem hoc sibi expresse fuerit commissum.

CAP. IV.

Per obitum Rectoris Ecclesiae revocatur procurator ab eo pro Ecclesia constitutus, etiam quoad negotia jam coepita.

Idem.

Procuratorem a Praelato, Rectore, vel alio quolibet, pro Ecclesia d sua vel beneficio constitutum, per mortem constituentis revocari censemus: etiam quoad negotia jam incepta, & causas, in quibus per ipsum lis fuerit ante mortem hujusmodi contestata.

TITULUS XI. DE RESTITUTIONE IN INTEGRUM. CAP. I.

Ecclesia probans se laesam per lapsum temporis, ad illud tempus tantum restituitur, & intra quadriennium a tempore laesionis.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

Ab Ecclesia e adversus lapsum temporis, in quo se laesam affirmat, in integrum restitutio peti potest: & causa restitutionis hujusmodi finiri debet intra quadriennium continuum a tempore laesionis, etiam si minus quadriennio tempus laesionis existat. Sed non fiet restitutio, nisi ad tantum tempus, quantum se laesam fore probabit.

a Idem & multo magis si ad alterum tantum, cum tunc procuratoris minor esset potestas. b Crimina intellige magna, vel parva, dum tamen talia sint, quae probata repellere electum a beneficio, de quo agatur. juxta cap. 1. de elect. lib. 6. & Clem. constit. sup. de elect. Bonifacius c al. procuratoris. d vide cap. si tibi absentis. de praeben. lib. 6. e De intellectu hujus Clementinae Mattheus de Afflictis de. cif. 7.

CLEMENTINARUM LIBER SECUNDUS.

TITULUS I. DE JUDICIIS.

CAP. I.

Constitutio Bonifacii, quae habet, quod citationes etiam extra dies solennes publice factae, de mandato Pape, in audientia literarum Apostolicarum, vel papali palatio affixae januis majoris Ecclesiae loci, in quo Paps cum curia sua degit, arctent citatum, ac si ad eum personaliter devenissent: restringitur ad eos, qui impediunt, ne ad eos possit citatio pervenire, vel quorum domicilium tute non potest adiri. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

[an. 1311.]

Udum a Bonifacius VIII. praedecessor noster constituit, ut citationes auctoritate Apostolica de personis quibuscunque, ac etiam undecunque ad instar edictorum in albo praetoris proposito, etiam extra dies solennes, in quibus Romani Pontifices processus consueverunt facere generales, ipso Papa specialiter, & ex certa scientia id mandante factae, in Apostolicarum audientia publica literarum, vel in papali palatio, publice postmodum majoris Ecclesiae loci, in quo Romanus Pontifex cum sua curia residebit, januis affigendae, sic valeant atque arctent citatos post lapsum terminum b, quem (considerata distantia locorum) citationibus ipsis apponi convenit competentem, ac si ad eos personaliter devenissent. Quia vero statutum ipsum rationabiliter editum, propter malitiam temporis tunc instantis, nonnullis nimis rigorosum videtur: nos rigorem ipsum mansuetudine temperantes, idem statutum, & praefatum modum citandi restringimus ad illos tantum, & in illis locum volumus sibi vindicare, qui faciunt, impediunt, vel procurant per se vel per alios quoquo modo, ne ad eos possit citatio pervenire: vel quorum domicilia sive loca non possunt tute libere adiri. Porro ei, quod circa citationes absentium, tam diebus solennibus, quam aliis, Ecclesia c Romana diversis ex causis interdum facere consuevit, per praesentem constitutionem seu moderationem in nullo volumus derogari.

CAP. II.

In causis etiam pendensibus beneficiis, decimarum, matrimonialibus, & usurarum, & ipsas tangentibus, procedi potest

a Modus citandi per edictum in forma hujus Clement. locum habet in solo Pape, ut not. hic Zabarella. eum videro. a al. termini. c In quodam manuscripto ita: Ecclesia Rom. diversis ex causis processus interdum, &c.

simpliciter & de plano, absque judiciorum strepitu, & figura. Joan. Andr.

Idem.

Dispendiosam prorogationem litium (quam interdum ex subtili ordinis judiciarii observatione causarum docet experientia provenire) restringere in subscriptis casibus cupientes: Statuimus, ut in causis super electionibus, postulationibus, vel provisionibus, aut super dignitatibus, personatibus, officiis, canonicatibus, vel praebendis, seu quibusvis beneficiis Ecclesiasticis, aut super decimis, ad quarum etiam praestationem possunt, qui tenentur ad eas, praemoniti censura Ecclesiastica coerceri, nec non super matrimoniis, vel usuris, & eas quoquomodo tangentibus ventilandis, procedi valeat de caetero simpliciter & de plano, ac sine strepitu judicii & figura: volentes non solum ad futura negotia, sed ad praesentia, & adhuc etiam per appellationem pendencia hoc extendi.

TITULUS II.

DE FORO COMPETENTI.

CAP. I.

Concedit Concilium certo casu Episcopis expulsis a suis sedibus, quod in locis aliarum dioecesium servata forma, quam limitat, possint procedere contra expulsores, consiliarios, & fautores, & inter subditos jus dicere. Joan. Andr.

Clemens V. in Concilio Vienensi.

Quamvis sacris canonibus sit generaliter interdictum, ne quis Episcopus jurisdictionem in dioecesi exerceat aliena: nos tamen Episcopis, qui a suis sedibus protervia impiorum expulsi non audent propter metum persequentium in suis civitatibus, vel dioecibus, aut earum parte aliqua residere, nec jurisdictionem ad se spectantem per se vel per alium inibi exercere: ne injuria in eorum expulsionem ipsorum irrogata Ecclesiis hoc praetextu remaneat impunita, duximus indulgendum, ut in dioecibus alienis, in civitatibus videlicet, vel locis insignibus suis Ecclesiis vicinioribus, in quibus poterunt secure morari, & jurisdictionem suam libere exercere, possint contra suos expulsores, & eorum in hac parte consiliarios, & fautores (dummodo civitates, vel loca hujusmodi eisdem expulsoribus, consiliariis, & fautoribus sint secuta, & ipsi personaliter vel ad domum, si hoc tute fieri valeat, alioquin publice in Ecclesia cathedrali loci, vel domicilii eorundem citati fuerint) libere procedere, prout justitia suadebit.